

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

~~JAWNE~~

~~KLASOWANA~~

~~POUJNE~~

Egz. Nr 1

Ppłk dypl. Edward MICHAŁOWSKI

WYJŚCIE Z WALKI I WYCOFANIE DYWIZJI I PUŁKU
(Wykład)

 42494
BIBLIOTEKA
KATEDRY TAKTYKI OGÓLNEJ
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
OWID.

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~XXXXXXXXXX~~

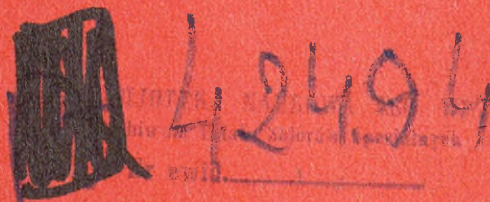
~~POUJNE~~

Egz. Nr 1

Ppłk dypl. Edward MICHAŁOWSKI

WYJŚCIE Z WALKI I WYCOFANIE DYWIZJI I PUŁKU (Wykład)

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1969 roku
art. 86 ust. 2
(Dz. U. Nr 11 poz. 95)
podpis

JAWNE

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

Egz. Nr 1

ZATWIERDZAM

SZEF KATEDRY TAKTYKI OGÓLNEJ

wz.płk dr Teofil WÓJCIK

Wycofanie i przerwanie działań operacyjnych
WYJŚCIE Z WALKI I WYCOFANIE DYWIZJI I PUŁKU

L. 87

Wykład

Opracował

Adiunkt KTO

ppłk dypl. Edward MICHAŁOWSKI

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Batalionu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid.

~~_____~~ 42494

PLAN WYKŁADU

Temat: WYJŚCIE Z WALKI I WYCOFANIE DYWIZJI I PUŁKU.

Wstęp

I. ZASADY OGÓLNE.

1. Warunki i charakterystyka wyjścia z walki i wycofania dywizji /pułku/.
2. Ugrupowanie pułku i dywizji podczas wychodzenia z walki i wycofania.

II. ORGANIZACJA WYJŚCIA Z WALKI I WYCOFANIA.

1. Podjęcie decyzji do wycofania.
2. Postawienie zadań i organizacja współdziałania.
3. Zabezpieczenie bojowe działań podczas wycofania.

III. DZIAŁANIE DYWIZJI /PUŁKU/ PODCZAS WYCHODZENIA Z WALKI I WYCOFANIA.

1. Wyjście z walki dywizji /pułku/ przy aktywnym oddziaływaniu nieprzyjaciela.
2. Wycofanie.

Zakończenie.

Załączniki: 1. Wykaz literatury do samodzielnego studiowania.

2. Wykaz pomocy, które mogą być wykorzystane w czasie wykładu.

Wstęp.

Najbardziej dyskusyjnym i kontrowersyjnym problemem wywołującym sprzeczne opinie jest odwrót, a konkretnie rzecz biorąc jego organizacja i realizacja. Wielu teoretyków wojskowych uważa, że w przyszłej wojnie działania odwrotowe nie będą miały miejsca. Trudno się zgodzić z taką opinią, biorąc pod uwagę historię wojen i hipotetyczną wizję przyszłego pola walki.

W zależności od konkretnej sytuacji i celu działań w odwrocie odróżniamy: działania opóźniające, wyjście z walki i wycofanie.

Wycofanie dywizji i pułku będącej w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem z zasady rozpoczyna się jej wyjściem z walki.

Wyjście z walki polega na zorganizowanym odejściu oddziałów /pododdziałów/ znajdujących się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na odległość umożliwiającą formowanie ugrupowań przedbojowych lub kolumn marszowych w celu oderwania się od nieprzyjaciela, a następnie wycofania się lub wykonania manewru na inne kierunki.¹

Wycofanie według Małej Encyklopedii Wojskowej jest to wymuszone lub zamierzone odejście wojsk do tyłu.²...

Wycofanie stosuje się w celu wyprowadzenia wojsk własnych spod niszczących uderzeń nieprzyjaciela, szybkiego przegrupowania wojsk dla odtworzenia ich zdolności bojowej, zorganizowania skutecznej obrony na nowej rubieży lub stworzenia zgrupowania uderzeniowego do wznowienia natarcia. Wojska wycofują się w kolumnach marszowych lub w ugrupowaniu przedbojowym pod osłoną ubezpieczeń tylnych /ariergard/. Wycofanie może odbywać się tylko

---

1. Regulamin walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja-pułk/ - projekt nowelizacji. Wyd. ASG WP, § 413.

2. Mała Encyklopedia Wojskowa. Wyd. MON nr 624.

na rozkaz przełożonego. Wycofanie dywizji /pułku/ przeprowadza się w sposób zorganizowany, skrycie, szybko, a z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem rozpoczyna się ono wyjściem z walki.

I. ZASADY OGÓLNE.

1. Warunki i charakterystyka wycofania pułku i dywizji.

Wyjście z walki może mieć miejsce w różnych rodzajach działań bojowych, najczęściej zaś w natarciu, /boju spotkaniowym/, obronie i podczas wycofania.

W natarciu /boju spotkaniowym/ wyjście z walki ma na celu /schema 1/:¹wykonanie manewru częścią sił i uderzenie na tyły i skrzydła nieprzyjaciela;

2. zmianę kierunku głównego uderzenia, odtworzenie odwodu ogólnowojskowego /drugiego rzutu/;

3. zmianę podporządkowania środków wzmocnienia.

1.1. Wyjście z walki w celu wykonania manewru częścią sił i uderzenia na tyły i skrzydła nieprzyjaciela może mieć miejsce w sytuacji, w której nacierające związki taktyczne /oddziały/ napotkają silny opór przeciwnika na ważnych taktycznie rubieżach. Przy posiadaniu ograniczonej ilości lub braku w-ogóle ładunków jądrowych frontalne /czołowe/ uderzenia nie przyniosą oczekiwanych rezultatów, a mogą spowodować jedynie stratę czasu, wyhamować tempo natarcia i w konsekwencji przyczynić się do nie wykonania zadania, bojowego. Użycie odwodów czy drugich rzutów dla spotęgowania uderzenia może okazać się niemożliwe /uderzenia jądrowe nieprzyjaciela, strefy zakazań, realizacja innych zadań/. W takiej sytuacji zachodzi konieczność zrezygnowania z natarcia w niewygodnych dla siebie warunkach i wyjście z walki częścią sił w celu wykonania obejścia nieprzyjaciela i uderzenia na jego skrzydło i tyły.

1.2. Wyjście z walki w natarciu /boju spotkaniowym/ może mieć miejsce także wtedy, kiedy zachodzi konieczność zmiany kierunku

głównego uderzenia. W tym przypadku dokonuje się manewr uderzeniami jądrowymi na nowy kierunek z jednoczesnym podciągnięciem z głębi drugich rzutów /odwodów ogólnowojskowych/ i zmianę kierunku nacierających wojsk. Jednak wprowadzenie do walki drugich rzutów /odwodów ogólnowojskowych/ w wyniku uderzeń jądrowych, lotnictwa i artylerii nie zawsze jest możliwe, także trudnym może być wyjście na nowy kierunek oddziałów /pododdziałów/ będących w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem /silny opór nieprzyjaciela, trudny teren/. W takich warunkach celowym jest wyjście z walki pododdziałów i oddziałów nacierających na drugorzędnych kierunkach, wykonanie nimi manewru i wprowadzenie ich do walki na nowym kierunku.

Przykładem ilustrującym wykonanie manewru i zmianę kierunku głównego uderzenia są działania 6 Korpusu Pancernego Gwardii z okresu wojny wyzwolenczej narodu radzieckiego /schemat 2/.² 3 Armii Pancerna nacierając w ogólnym kierunku TROJANÓW, na rubieży: ŻYTOMIERZ, LEWKÓW, LESZCZYN napotkała opór niemiecki w sile do czterech wzmocnionych dywizji pancernych. Przełamywać obronę na dotychczasowym kierunku działania było zadaniem trudnym i niecelowym. W zaistniałej sytuacji, za zezwoleniem dowódcy frontu dowódca armii w nocy z 28/29.12.1943 r. wyprowadził z walki 6 Korpus Pancerny Gwardii, wykonał nim manewr i rano 29.12.43 r. wspólnie z drugim rzutem armii uderzył w kierunku: STAR, KOTELNIA, KODNIA wykonując z powodzeniem postawione zadanie.

3. Wyjście z walki może mieć miejsce także w natarciu, przy zmianie podporządkowania środków wzmocnienia. Przykładem tego jest kompania czołgów przydzielona batalionowi piechoty nacierającym na drugorzędnym kierunku, może być ona podporządkowana

wprowadzonemu do walki drugiemu rzutowi pułku. Aby wyjść na kierunek wprowadzonego batalionu z drugiego rzutu, kompania czołgów musi wyjść wcześniej z walki na dotychczasowym kierunku natarcia.

W obronie wyjście z walki może mieć miejsce:

w przypadku wykonania manewru i wzmocnienia zagrożonego kierunku; zamknięcia wyłomu powstałego w wyniku uderzenia jądrowego nieprzyjaciela poprzez wycofanie wojsk z innych odcinków; wprowadzenia wojsk z rejonu prawdopodobnych uderzeń środkami masowego rażenia nieprzyjaciela.

Wyjście pułku /dywizji/ z walki może mieć miejsce w różnych sytuacjach taktycznych i różnych rodzajach działań bojowych. Wyjście z walki wymaga od dowódców wszystkich szczebli dowodzenia przemyślanego i zorganizowanego działania. Historia wojen zna wiele przykładów niezorganizowanego wręcz bezładnego wychodzenia całych oddziałów i związków taktycznych z walki. Dobitym tego przykładem jest działanie 247 pułku piechoty w czerwcu 1941 r. /schemat 3/. Pułk działając jako awangarda dywizji miał zadanie, do godzin nocnych 28.6.1941 r. utrzymać rubież na wschodnim brzegu rz. GAWA i zabezpieczyć wycofanie oddziałów dywizji w nowy rejon. Tymczasem już o godzinie 11.00 28.6.1941 r. 247 pułk piechoty bez rozkazu wycofał się z nakazanej do utrzymania rubieży, a tym samym odsłonił skrzydła dwóch sąsiednich dywizji, w rezultacie czego nastąpiło okrążenie i rozbitcie korpusu piechoty przez wojska niemieckie.

Przedstawiony przykład dowodzi, że nawet przy zagrożeniu całkowitego okrążenia nie można bez rozkazu przełożonych wycofywać się z zajmowanych pozycji.

Wycofywanie będzie przeważnie wykonywane w bardzo skomplikowanej i szybko zmieniającej się sytuacji. Nieprzyjaciel po wykryciu wycofania będzie usiłował temu przeszkodzić uderzeniami jądrowymi, chemicznymi, lotnictwa i aktywnymi działaniami wojsk. Na tyłach i skrzydłach wycofujących się wojsk może wysadzić desanty taktyczne, grupy dywersyjno-rozpoznawcze, jak również prowadzić działania w celu obejścia.

Istotą wycofania z walki dywizji /pułku/ jest wyprowadzenie pododdziałów /oddziałów/ z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem pod osłoną ubezpieczeń, na odległość zapewniającą możliwość formowania kolumn marszowych i wykonania marszu do nakazanego rejonu /rubieży/, w celu wykonania kolejnego zadania bojowego. Dywizji /pułkowi/ otrzymującej zadania wyjścia z walki i wycofania powinien przyświecać zawsze ogólny cel: wyprowadzić wojska w sposób uporządkowany z możliwie najmniejszymi stratami i osiągnąć w nakazanym rejonie i czasie pełną gotowość bojową do dalszych działań.

Wycofanie wojsk w obronie może wyniknąć w niewygodnej taktycznej lub operacyjnej sytuacji i tylko poprzez wycofanie wojsk i skrócenie linii obrony można zająć wygodną rubież do dalszych działań obronnych, przy jednoczesnym odtworzeniu odwód z wycofywanych sił. Przykładem wycofania wojsk mogą służyć działania gwardyjskiej dywizji powietrzno-desantowej w operacji budapesztańskiej w 1944 r. /schemat 4/. Dywizja w czasie natarcia włączyła się głęboko w obronę niemiecką. Rozwijanie natarcia na tym kierunku ze względów operacyjnych było niecelowe. Utrzymanie zajętej rubieży wymagało dużej ilości sił. Dowódca frontu zdecydował wycofać dywizję powietrzno-desantową wraz z innymi związkami

taktycznymi 46A i zająć rubież: GANG, wzg. 313. FOLSZE zważając tym samym linię frontu. Wycofanie dywizji w znacznym stopniu umocniło prawe skrzydło armii stwarzając jednocześnie warunki do odtworzenia odwodu dcy armii w sile dywizji piechoty.

Wycofanie może być stosowane także w celu wprowadzenia w błąd nieprzyjaciela co do rozmieszczenia naszych wojsk w określonym rejonie. W okresie II wojny światowej Niemcy często wykonywali uderzenia ogniowe na pozycję, z których wcześniej pod osłoną nocy, lub sprzyjających warunków pogody wycofano wojska. A przy próbie natarcia, często wpadali w worki ogniowe ponosząc duże straty.

Wycofanie wojsk może mieć miejsce w wyniku niepomysłności rozegranego boju spotkaniowego. W minionej wojnie znane są fakty, że nieprzyjaciel uprzedzał w rozwinięciu wojska wykonując główne uderzenie, co przy braku dostatecznie silnych odwodów prowadziło do okrążenia i rozbicia.

Potwierdzeniem tego, są działania radzieckiej 32 dywizji piechoty w lipcu 1944 r. w rejonie GRYNKISZKI, gdzie dywizja rozegrała bój spotkaniowy w niepomysłnych dla siebie warunkach /schemat 5/. Nieprzyjaciel w sile około dwóch pułków piechoty z czołgami uprzedził ją w rozwijaniu do walki. Dywizja w ciągu 4.5 godz. prowadziła uporczywą walkę, dopiero wprowadzenie świeżych sił przez Niemców zmusiło dywizję do wycofania się. Dywizja pod osłoną nocy, ubezpieczając się artiergardami wycofała się na dogodną rubież w głębi, gdzie przeszła do zorganizowanej obrony.

W natarciu wycofanie może mieć miejsce w warunkach wykonania kontrataku /przeciwuderzenia/ przez nieprzyjaciela. Wówczas nacierające związki taktyczne /oddziały zmuszone są do odparcia

kontrataku /przeciwuderzenia/ z miejsca lub wycofania się na dogodną rubież. Oprócz tego wycofanie może zaistnieć przy wyjściu z okrążenia.

2. Ugrupowanie pułku i dywizji podczas wychodzenia z walki i wycofania.

Ugrupowanie bojowe dywizji /pułku/ tworzy się na podstawie podjętej decyzji do wycofania. Powinno ono odpowiadać zamiarowi wycofania, charakterowi walki na poszczególnych rubieżach oraz zapewnić: szybkie i w odpowiednim momencie zorganizowane wyjście z walki i wycofanie; wykorzystanie we właściwym czasie uderzeń ogniowych, w szczególności broni jądrowej; rozśrodkowanie oddziałów i pododdziałów w głąb i wzdłuż frontu; optymalne /w danych warunkach/ wykorzystanie możliwości bojowych wojsk i terenu; stałą gotowość wojsk do odparcia uderzeń nieprzyjaciela od czoła i skrzydeł; szybką likwidację skutków uderzeń jądrowych na wycofujące się wojska; współdziałanie i dowodzenie na całą głębokość wycofania.

Dowódca dywizji /pułku/ tworząc ugrupowanie bojowe do wyjścia z walki i wycofania powinien dążyć do zachowania dużej samodzielności poszczególnych jego elementów.

Do głównych elementów ugrupowania bojowego dywizji /pułku/ podczas wycofania zaliczamy /schemat 6/: pododdziały osłony, ariergardy, oddziały boczne, /szpice boczne/ oraz siły główne, przy czym pododdziały osłony stanowią element ugrupowania bojowego dywizji /pułku/ tylko w czasie wychodzenia z walki.

Pododdziały osłony - zapewniają wyjście z walki sił głównych. Działając w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem zatrzymują go na określonych rubieżach, przechwytyują kierunki prawdopo-

dobnego natarcia nieprzyjaciela, udaremniają nieprzyjacielowi prowadzenie rozpoznania na skrzydłach i w lukach. W skład pododdziałów osłony wydziela się z każdej kompanii będącej w styczności z nieprzyjacielem siły do wzmocnionego plutonu lub z każdego batalionu do wzmocnionej kompanii.

Ariergarda /z francuskiego arriere-garde - tylna straż/ - oddział /pododdział/ pod osłoną którego wycofują się siły główne dywizji /pułku/. Ariergardę dywizji wydziela się w sile wzmocnionego pułku. Ariergardę pułku stanowi zaś wzmocniony batalion. Zazwyczaj w skład ariergard wydziela się wzmocnione oddziały i pododdziały czołgów lub piechoty wyposażone w bojowe wozy piechoty, zdolne do prowadzenia samodzielnej walki, bez liczenia na wsparcie sił głównych. Jeżeli w skład ariergardy wyznacza się pułk /batalion/ czołgów, należy go dodatkowo wzmocnić pododdziałami wojsk zmechanizowanych.

Zadaniem ariergardy jest zahamowanie natarcia nieprzyjaciela, umożliwiając siłom głównym i pododdziałom osłony sprawne wycofanie. Ariergardy osłaniające wycofanie sił głównych dywizji /pułku/ w zależności od sytuacji powstrzymują uderzenie nieprzyjaciela prowadząc działania opóźniające. Odległość działania ariergardy od sił głównych dywizji /pułku/ powinna umożliwić rozwinięcie i wprowadzenie do walki sił głównych w wypadku konieczności udzielenia pomocy ariergardzie lub do uderzenia na nieprzyjaciela wychodzącego na drugi wycofania. Odległość ta może wynosić około 20-30 km od ogona sił głównych.

Oddziały boczne /szpice boczne/ - wysyłane na skrzydła i tyły są przeznaczone do przeciwdziałania oskrzydleniom i obejściom oraz zabezpieczają siły główne dywizji /pułku/ od niespodziewanych

uderzeń. Przechwytyją drogi prawdopodobnego ruchu nieprzyjaciela i utrzymują je do czasu podejścia sił głównych. Skład oddziałów bocznych /szpice boczne/ zależny jest każdorazowo od przewidywanej sytuacji. Mogą to być siły od wzmocnionej kompanii do batalionu piechoty /czołgów/.

Siły główne dywizji /pułku/ pod osłoną ariergard zwijają się w kolumny marszowe i wycofują się do wyznaczonego rejonu. Ugrupowanie marszowe wycofujących się sił głównych dywizji /pułku/ musi zapewnić szybkie rozwinięcie części lub całości sił do uderzenia na nieprzyjaciela wychodzącego na drogi wycofania, rozbicia desantu nieprzyjaciela lub do udzielenia pomocy ariergardzie. Siły główne dywizji wycofują się w zależności od sytuacji po kilku drogach, kilkoma kolumnami marszowymi.

Każdemu pułkowi wydziela się jedną, a w sprzyjających warunkach dwie-trzy drogi marszu. Jeśli pułk czołgów dywizji zmechanizowanej nie występuje jako ariergarda dywizji, to maszeruje zazwyczaj w ogonie kolumny sił głównych w gotowości do wsparcia walki ariergard. W wypadku dużego prawdopodobieństwa wyjścia nieprzyjaciela na drogi wycofania sił głównych dywizji, pułk czołgów należy mieć na czole kolumny sił głównych lub na zagrożonym skrzydle. Batalion czołgów pułku zmechanizowanego może być użyty do działań wspólnie z pododdziałami osłony lub może stanowić ariergardę. W sytuacji, gdy istnieje prawdopodobieństwo uderzenia nieprzyjaciela w celu oskrzydlenia lub obejścia sił głównych pułku, batalion czołgów celowo jest przesuwać na czole kolumny marszowej pułku.

Artyleria przydzielona pułkom wycofuje się w ich składzie. Część artylerii przydziela się ariergardzie. Artylerię dyspozy-

cyjną dowódcy dywizji /pułku/ przesuwa się w pobliżu czoła kolumn sił głównych w gotowości do prowadzenia ognia w wypadku wykonywania uderzeń siłami głównymi.

Dywizjon rakiet taktycznych przesuwa się w pobliżu czoła kolumny sił głównych ~~na~~ w ten sposób, żeby mógł we właściwym czasie rozwinąć się i wykonać uderzenia jądrowe na zgrupowanie nieprzyjaciela zagrażające siłom głównym dywizji.

Odwód przeciwpancerny i oddział zaporowy dywizji /pułku/ wycofuje się, zwykle razem zajmując miejsce między ariergardą, a ogonem kolumny sił głównych na zagrożonym kierunku w gotowości do rozwinięcia się na zawczasu wyznaczonych rubieżach.

Tyły dywizji /pułku/ wycofują się, przed siłami głównymi pod osłoną ubezpieczeń bezpośrednich. W wypadku pościgu równoległego przez nieprzyjaciela może zaistnieć konieczność wycofywania tyłów dywizji /pułku/ w ugrupowaniu i pod osłoną sił głównych.

II. ORGANIZACJA WYJŚCIA Z WALKI I WYCOFANIA.

1. Podjęcie decyzji.

Zakre, treść i kolejność pracy dowódcy i sztabu podczas organizacji wyjścia z walki i wycofania zależy od zaistniałej sytuacji, charakteru działań nieprzyjaciela oraz czasu jakim on dysponuje na przygotowanie działań. Z uwagi na ograniczoną ilość czasu dowódca dywizji /pułku/ decyzję do wyjścia z walki i wycofania podejmuje zwykle z mapy.

W rezultacie analizy zadania dowódca dywizji /pułku/ określa cel i główny kierunek wycofania dywizji, drogi /pas/ wycofania, odległość wycofania, ugrupowanie sił i środków przy wycofaniu i na końcowej rubieży wycofania. Dowódca dywizji /pułku/ w wyniku analizy zadania powinien dokładnie zrozumieć zamiar przełożonego

zadanie dywizji /pułku/, jej miejsce i rolę w zadaniu wyższego związku operacyjnego /związku taktycznego/. Na podstawie analizy zadania, dowódca dywizji /pułku/ określa wytyczne szefowi sztabu, szefom rodzajów wojsk i służb celem lepszego przygotowania wojsk do wyjścia z walki i wycofania.

Podczas oceny nieprzyjaciela należy określić: rozmieszczenie jego środków jądrowych oraz rejony, w których na wycofujące się wojska może użyć on broni jądrowej, położenie, charakter i kierunki działań nieprzyjaciela, obecność pododdziałów i oddziałów czołgów, charakter działań lotnictwa; prawdopodobne rejony wysadzenia /wyrzucenia/ desantów powietrznych; gdzie i kiedy nieprzyjaciel może wyjść na skrzydła naszych wojsk lub je obejść oraz po jakich drogach może prowadzić pościg równoległy.

W wyniku oceny nieprzyjaciela dowódca określa sposób oddziaływania na zgrupowania nieprzyjaciela w celu niedopuszczenia do oskrzydlenia i obejścia wojsk oraz czas rozpoczęcia i sposób wyjścia z walki i wycofania, jak również przedsięwzięcia zabezpieczenia działań bojowych wycofujących się wojsk.

Oceniając wojska własne dowódca dywizji /pułku/ określa: czas i sposób wyjścia z walki; pododdziały, które należy wydzielić do osłony wyjścia z walki sił głównych oraz do jakiego czasu powinny utrzymywać zajmowane pozycje; oddziały i pododdziały, które należy użyć do kontrataków oraz jako ariergardy i oddziały boczne; czas i sposób wycofania oddziałów i pododdziałów tyłowych oraz sposób ewakuacji rannych i chorych.

W ocenie sąsiadów, dowódca dywizji /pułku/ wyjaśnia w jakim stopniu ich działanie wpłynie na wyjście z walki i wycofanie naszych wojsk. Następnie dowódca dywizji /pułku/ ustala sposób

współdziałania z nimi oraz charakter działań i sposób wycofywania ariergard przełożonego.

W ocenie skażeń ustala stopień skażenia wojsk i techniki bojowej, skażone odcinki na kierunku wycofania i ich wpływ na sposób wycofywania, oraz przedsięwzięcia w zakresie likwidacji skutków uderzeń jądrowych i chemicznych.

Podczas oceny terenu określa się: rejony, kierunki i drogi równoległe najdogodniejsze dla nieprzyjaciela, szczególnie dla jego czołgów, rejony i odcinki na drogach wycofywania się, gdzie nieprzyjaciel może wykonać uderzenia jądrowe i wysadzić desant powietrzny; stan dróg w tym ilość i charakter ciałnin i przepraw oraz możliwość ich obejścia, dogodne taktyczne rubieże i możliwości ich wykorzystania przez wycofujące się wojska. Uwzględnia się przy tym stan pogody, porę roku i doby oraz ich wpływ na działanie wycofujących się wojsk.

W wyniku analizy zadania i oceny sytuacji dowódca dywizji /pułku/ podejmuje decyzję o wycofaniu, w której określa:

- zamiar działań - tzn. sposób i czas wyjścia z walki, kierunek i sposób wycofywania się sił głównych, ugrupowanie sił i środków podczas wycofywania i na końcowej rubieży /rejonie/ wycofania, pasy /drogi/ wycofania, linię wyjściową i linie wyrównania, rubieże rozwijania ariergardy;
- zadania oddziałów /pododdziałów/;
- sposób współdziałania;
- organizację dowodzenia.

2. Postawienie zadań i organizacja współdziałania.

Brak dostatecznej ilości czasu, przy skomplikowanej sytuacji

naziemnej i powietrznej często nie zezwala dowódcy dywizji /pułku/ na zebranie podwładnych w celu postawienia im zadań. Dlatego też zadania bojowe i wytyczne do współdziałania są doprowadzone do wykonawców w formie zarządzeń bojowych. Jednak dowódcy powinni dążyć do osobistego postawienia zadań chociażby na głównym kierunku wycofania.

W rozkazie bojowym do wycofania dowódca dywizji /pułku/ podaje:

- wiadomości o nieprzyjacielu naziemnym i powietrznym;
- zadanie dywizji /pułku/;
- sąsiadów i charakter ich działań;
- zadania oddziałów /pododdziałów/, pasy lub drogi wycofania, sposób i czas wyjścia z walki, linie wyrównania i czas ich przejścia przez końcową rubież /rejon wycofania/;
- skład i zadania ariergard i szpic;
- skład i zadania pododdziałów zabezpieczających wyjście z walki sił głównych dywizji /pułku/;
- zadania oddziałów rakiet, artylerii i oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych;
- punkty dowodzenia i sposób ich przesuwania
- zastępców.

Oprócz tego dowódca dywizji /pułku/ udokładnia obiekty uderzeń lotnictwa, podaje sposób zdobycia, utrzymania i zniszczenia ważnych obiektów oraz sposób wycofania oddziałów i pododdziałów tyłowych.

Współdziałanie przy wychodzeniu z walki i wycofaniu organizuje się jednocześnie ze stawianiem zadań.

Istota współdziałania przy wyjściu z walki i wycofaniu polega

na uzgodnieniu co do czasu i rubieży działania wojsk, w okazaniu wzajemnej pomocy /manewrze/ oddziałów i pododdziałów wszystkich rodzajów wojsk oraz sąsiadów przy odpięciu uderzeń ścigającego nieprzyjaciela.

Przy wycofaniu współdziałanie organizuje się według kierunków, a na każdym kierunku według następujących zadań: wyjście z walki i oderwanie się od nieprzyjaciela sił głównych; wycofanie.

Przy wyjściu z walki i oderwaniu się od nieprzyjaciela uzgadnia się: sposób działania pododdziałów osłony, czas utrzymania przez nie zajmowanych pozycji, czas, sygnały i sposób przekroczenia ugrupowania bojowego sił własnych, sposób działania ariergard w czasie wychodzenia z walki i oderwanie się od nieprzyjaciela, sposób wyjścia z walki sił głównych, rubieże rozwijania się w kolumny kompanijne i batalionowe, sposób wykonania kontrataków siłami głównymi, czas i sposób przekroczenia siłami głównymi rubieży utrzymywanej przez ariergardy, zadania artylerii odnośnie wsparcia pododdziałów osłony przy wyjściu z walki i wykonaniu kontrataków, sposób wyprowadzenia artylerii i jej prawdopodobne pozycje ogniowe na wypadek rozwijania się, sposób osłony środkami przeciwlotniczymi sił głównych w czasie ich rozwijania w kolumny kompanijne i batalionowe, czas i sposób ustawienia dodatkowych zapór inżynierskich na drogach wycofania.

W miarę zmiany sytuacji w czasie wyjścia z walki i wycofania dowódca wnosi poprawki i uzupełnienia w uzgodnionych zadaniach.

3. Zabezpieczenie bojowe działań podczas wycofania.

W

Powodzenie wyjściu z walki i wycofaniu na współczesnych warunkach można osiągnąć jedynie drogą wszechstronnego zabezpieczenia.

Celem zabezpieczenia bojowego podczas wycofania jest uprzedzenie wojsk o niespodziewanym napadzie nieprzyjaciela naziemnego i powietrznego, stworzenie warunków obrony przed tym napadem i w ten sposób zapewnienie swobody działań poszczególnym elementom ugrupowania bojowego.

Rozpoznanie dywizji /pułku/ powinno ustalić: skład i prawdopodobny charakter działań nieprzyjaciela działającego przed frontem i na skrzydłach wycofującej się dywizji; rejony rozmieszczenia środków przenoszenia broni jądrowej; ugrupowanie bojowe nieprzyjaciela, rejony rozmieszczenia lub kierunku pociągu równoległego nieprzyjaciela, a także możliwości w wykonaniu przez niego manewru i obejścia naszych wojsk; rejony rozmieszczenia śmigłowców zarówno uzbrojonych jak i transportowych; rejony stanowisk ogniowych artylerii; stan dróg i skażeń w pasie /na drogach/ wycofania dywizji /pułku/; rejony działania desantów powietrznych i grup dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela. Możliwość niespodziewanego napotkania nieprzyjaciela przed frontem i na skrzydłach wycofujących się wojsk, znaczny zakres zadań spoczywających na organach rozpoznawczych wymagają ciągłego prowadzenia rozpoznania nie tylko przez pododdziały rozpoznawcze, ale przez wszystkie rodzaje wojsk.

Obrona przed bronią masowego rażenia przy wyjściu z walki i wycofaniu zajmuje się tymi samymi przedsięwzięciami co w innych rodzajach działań bojowych. Szczególną uwagę zwraca się na rozpoznanie skażeń i zakażeń na drogach marszu i końcowej rubieży /rejonie/ wycofania.

Na zabezpieczenie inżynieryjne wycofania składają się następujące zadania: budowa zapór i niszczenie mostów, dróg i innych obiektów, szczególnie na skrzydłach wycofujących się wojsk; przy-

gotowanie dróg wycofania; budowa i utrzymanie przepraw; urządzenie przejść i obejść na skażonych i zniszczonych odcinkach dróg; ustawianie zapór na rubieżach rozwijania do walki ariergard.

Maskowanie ma na celu utrzymanie w tajemnicy przygotowanie wyjścia z walki i wycofania, zapewnienie skrytości ruchu wojsk do tyłu i wprowadzenie w błąd nieprzyjaciela co do dalszych działań i osiągnięcia zaskoczenia nagłym wyjściem z walki i wycofaniem

Maskowanie wojsk zapewnia się przez: wychodzenie z walki i wycofanie się nocą oraz w warunkach ograniczonej widoczności /mgła, deszcz, śnieżyca itp/; stosowanie dymów; przestrzeganie poprzedniego sposobu działalności wojsk na pozostawionym odcinku; wzmożenie działań rozpoznawczych w celu pozorowania przygotowań wojsk do działań zaczepnych lub długotrwałej obrony; zwiększenie inżynieryjnej rozbudowy zajmowanych pozycji; maksymalne wykorzystanie naturalnych ukryć przed naziemną i powietrzną obserwacją nieprzyjaciela; przestrzeganie zasad maskowania pracy środków radioelektronicznych.

Zabezpieczenie tyłowe wyjścia z walki i wycofania sprowadza się do: ewakuacji rannych i chorych, niesprawnej i uszkodzonej techniki bojowej do czasu rozpoczęcia działań; uzupełnienia amunicją, materiałami pędnymi i smarami oraz dodatkowym personelem medycznym pododdziałów wyznaczonych do działania jako ariergardy:

Rannych i chorych z pododdziałów osiagających wyjście z walki ewakuuje się wszystkimi dostępnymi środkami. W czasie rozwijania ariergard lub sił głównych do walki w okresie wycofywania się pododdziały i oddziały tyłowe rozwijają się do pracy za ugrupowaniem bojowym wojsk z uwzględnieniem możliwości wykorzystania właściwości ochronnych i maskujących terenu.

III. DZIAŁANIE DYWIZJI /PUŁKU/ PODCZAS WYCHODZENIA Z WALKI

I WYCOFANIA.

1. Wyjście z walki dywizji /pułku/ przy aktywnym oddziaływaniu nieprzyjaciela.

W wypadku kiedy nieprzyjaciel aktywnie nie oddziałuje na wojska wychodzące z walki, tym samym stwarza możliwość /bez podejmowania dodatkowych przedsięwzięć/ planowego ich wycofania na końcową rubież.

Znacznie trudniej dokonać wyjścia z walki i wycofania wojsk jeżeli nieprzyjaciel działając przed ich frontem i na skrzydłach dąży do zerwania planowego ich wycofania.

Do czasu wyjścia z walki nieprzyjaciel na niektórych odcinkach może włamać się w ugrupowanie wycofujących się wojsk. Włamanie nieprzyjaciela w wielu przypadkach może być głębokie i na tyle niebezpieczne, iż bez podjęcia niezbędnych przedsięwzięć może on udaremnić wyjście z walki. Dlatego też w warunkach aktywnego działania nieprzyjaciela wyjście z walki realizuje się po odparciu jego ataków na zagrożonych kierunkach. Do odparcia ataków nieprzyjaciela wykorzystuje się ogień artylerii, uderzenia lotnictwa w powiązaniu z kontratakami na najbardziej zagrożonych kierunkach.

Kontrataki prowadzone w celu wyjścia z walki mogą być wykonywane przez oddziały /pododdziały/ pierwszego rzutu na różnych kierunkach, lub całością sił dywizji /pułku/ na jednym najbardziej zagrożonym kierunku. Zdecydowane, w szybkim tempie wykonane kontrataki dezorganizują działanie nieprzyjaciela, a tym samym pozwalają siłom głównym w sposób skryty wyjść z walki. Powodzenia kontrataków ze względu na ograniczony ich cel nie rozwija się,

wykorzystuje się jedynie do wyjścia z walki.

Drugie rzuty i odwody dywizji /pułków/ pod osłoną ognia artylerii i uderzeń lotnictwa wykonują kontratakowo czym pozostawiając pododdziały osłony i szeroko wykorzystując zapory inżynierskie wyprowadzają z walki siły główne.

Kontrataki wykonywane w celu wyjścia z walki będą najbardziej efektywnymi, jeśli będą wsparte ogniem wyższego przełożonego. Nie mniej jednak z braku sił i środków nie wyklucza się wykonywania kontrataków bez wsparcia przełożonych.

Czas wykonania kontrataku na nieprzyjaciela, który włamał się w ugrupowanie bojowe dywizji zależy od zamiaru dowódcy i konkretnej sytuacji. Kontrataki mogą być wykonane przed wyjściem z walki /wymaga to zaangażowania zasadniczych sił i środków dywizji/ lub z chwilą wychodzenia z walki, kiedy to siły przeznaczone do wykonania kontrataku mogą zadać nieprzyjacielowi znaczne straty, zatrzymać go i tym samym umożliwić wyjście z walki i wycofanie.

Wybór kierunku i sposób wykonania kontrataku podobny jest do tego jaki stosowany w walce obronnej.

W sytuacji kiedy nie ma drugich rzutów lub odwodów wykonanie kontrataków na korzyść sił głównych wychodzących z walki wykonuje się pododdziałami pierwszego rzutu, które w tym czasie znajdują się w najbardziej wygodnym położeniu /np. na skrzydle/ oraz pododdziałami wyprowadzonymi z walki z niezagrażonych kierunków.

W rezultacie wykonanych kontrataków mogą być stworzone warunki organizacji ariergard i zajęcia przez nie naznaczonych rubieży.

Charakter działania wojsk przy wyjściu z walki podobny jest do działań pododdziałów osłony nie mniej posiada pewne właściwości.

Regułą jest, że pododdziały osłony rozmieszcza się względnie

równomiernie w stosunku do konfiguracji linii frontu, natomiast ariergarda zwykle zajmuje wygodną rubież w głębi ugrupowania. W rozpatrywanym przez nas sposobie osłony ariergarda znajduje się w bezpośredniej styczności z zagrażającym siłom głównym nieprzyjacielem i przy ich wyjściu z walki osłonie główny kierunek wycofania. Oprócz tego bezpośrednia styczność ariergardy z nieprzyjacielem pozwala jej efektywnie wykorzystać nie tylko możliwości ogniowe, ale także oddziaływać na całą głębokość ugrupowania nieprzyjaciela, tym samym stworzyć dogodne warunki skrytego wyjścia z walki i wycofania sił głównych.

Wyjście z walki przy wykonaniu kontrataku na jednym najbardziej zagrożonym kierunku lub na innych kierunkach odbywa się w następującej kolejności:

Pododdziały piechoty i czołgów biorące udział w kontrataku do rubieży rozwinięcia /do kontrataku/ maszerują zwykle w ugrupowaniu przedbojowym. Jeżeli w kontrataku biorą udział pododdziały pierwszego rzutu wyprowadzane z drugorzędnych kierunków to wyjście ich w zależności od odległości na rubież rozwinięcia /do kontrataku/ może odbywać się w linii wozów bojowych.

Wychodząc na rubież rozwijania się do kontrataku pododdziały piechoty i czołgów wspierane zmasowanym ogniem artylerii i uderzeniami lotnictwa, zdecydowanym uderzeniem na skrzydła i tyły z marszu rozbijają czołowe pododdziały nieprzyjaciela, włamują się w jego ugrupowanie i niszczą go. W tym czasie siły główne, znajdujące się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem potęgują ogień wszystkimi posiadanymi środkami na całym froncie i w razie potrzeby wykonują niegłębokie kontrataki na zagrożonych przez nieprzyjaciela kierunkach.

Wykorzystując powodzenie kontrataku, siły główne pozostawiają

na zajmowanej rubieży pododdziały osłony i rozpoczynają wycofanie na całym froncie.

Artyleria i lotnictwo wykonując ogień zmasowany i ześrodkowania ognia obezwładnia nieprzyjaciela, a ogniem zaporowym osłania wyjście z walki sił głównych.

Pododdziały inżynieryjne zabezpieczają drogi podejścia i rubieże rozwinięcia do kontrataku, oprócz tego zamykają przejścia we własnych zaporach i niszczą wcześniej przygotowane obiekty. Wycofują się razem z pododdziałami osłony.

Oddziały /pododdziały/ biorące udział w kontrataku z chwilą rozbicia nieprzyjaciela i stworzeniu dogodnych warunków do wyjścia z walki sił głównych, wychodzą z walki pozostawiając pododdziały osłony. Na drogach wycofania najczęściej organizują zasadzki czołowe.

2. Wycofanie.

Wycofanie sił głównych dywizji /pułku/ rozpoczyna się od oderwania się od nieprzyjaciela i zwinięcia się w kolumny marszowe, kończy się wraz zajęciem końcowej rubieży wycofania lub nakazanego rejonu.

Zwijanie się sił głównych w kolumny marszowe odbywa się w rejonach uniemożliwiających nieprzyjacielowi rażenie kolumn ogniem artylerii i taktycznymi środkami jądrowymi.

Formowanie kolumn sił głównych w celu wycofania odbywa się w marszu, z takim wyliczeniem aby rubież formowania przekroczyć w momencie, w którym pododdziały uprzednio tam będące /na rubieży formowania/ zdołały oddalić się na odległość pozwalającą rozwinąć w wysokie tempo marszu i wykluczyć uderzenie jądrowe na kolumny batalionów /dywizjonów/. Odległość ta może wynosić do 5 km i jest

możliwa do utrzymania pod warunkiem ciągłej realizacji współdziałania. W przeciwnym wypadku na rubieżach formowania kolumn może nastąpić zagęszczenie pododdziałów stanowiąc wygodny cel dla uderzeń lotnictwa i środków jądrowych nieprzyjaciela.

Wycofanie sił głównych dywizji /pułku/ odbywa się pod osłoną ariergard dywizji i pułków. Na nich spoczywa obowiązek zabezpieczenia w każdych warunkach możliwości oderwania się od nieprzyjaciela sił głównych.

Ariergarda dywizji /pułku/ w czasie zwijania się sił głównych w kolumny marszowe nie zezwala na przenikanie organów rozpoznawczych nieprzyjaciela zmusza go do rozwinięcia się i ataku.

Uporczywie broniąc się na zajmowanej rubieży ariergarda odpięra ataki nieprzyjaciela, prowadząc ogień z maksymalnym natężeniem oraz udaremnia próby obejścia broniących się pododdziałów.

Prowadząc walkę o utrzymanie zajmowanej rubieży ariergarda powinna łączyć uporczywą obronę z wykonaniem niespodziewanych kontrataków, szeroko stosować manewr ogniem i pododdziałami, wykorzystywać każdy chociażby najmniejszy błąd nieprzyjaciela w celu wykonania postawionego jej zadania.

Z chwilą zwinięcia się sił głównych w kolumny marszowe i oderwania się od rubieży zajmowanej przez ariergardę pododdziały ariergardy za zezwoleniem dowódcy dywizji pułku /uwzględniając działania sąsiednich ariergard/ rozpoczynają wyjście z walki i wycofanie na kolejną rubież.

W przypadku niezbyt silnego oddziaływania nieprzyjaciela od czoła i nieprowadzenia przez niego pościgu równoległego, ariergarda dywizji /pułku/ za zezwoleniem przełożonego zwija się w kolumnę marszową i pod osłoną bezpośredniego ubezpieczenia bojowego maszeruje za wycofującymi się siłami głównymi. Odległość ariergardy

od sił głównych w tym przypadku powinna być taka, aby wykluczyć możliwość rażenia sił głównych środkami jądrowymi i dalekonośną artylerią oraz dysponować niezbędnym czasem na odparcie uderzeń nieprzyjaciela na rubieży pośredniej do czasu podejścia ariergardy. Odległość ta może wynosić dla ariergardy dywizji 30-40 km, a dla ariergardy pułku 15-20 km.

Zawsze należy dążyć aby wycofanie sił głównych dywizji /pułku/ odbywało się bez rozwijania ich na rubieżach pośrednich. Ponieważ daje to możliwość w krótkim czasie stworzenia odpowiedniego ugrupowania bojowego na końcowej rubieży w celu odparcia uderzeń nieprzyjaciela i uchwycenia taktycznej inicjatywy.

Przy wycofaniu może wytworzyć się i taka sytuacja, w której przeważającemu nieprzyjacielowi uda się związać walkę ariergardę i prowadząc pościg równoległy stworzyć zagrożenie okrążenia sił głównych, a w dalszej konsekwencji - ich rozbicia.

W takiej sytuacji ogniem artylerii i uderzeniem części sił głównych przy wsparciu lotnictwa należy pomóc ariergardzie. Jeżeli siły główne nie są w stanie udzielić pomocy ariergardzie to za zezwoleniem przełożonego czasowo zatrzymują wycofanie i rozwijają się na najbliższej wygodnej rubieży pośredniej do walki ze ścigającym ich nieprzyjacielem.

Rozwijanie się dywizji /pułku/ na rubieży pośredniej może odbywać się całością sił lub ich częścią.

Dywizja /pułk/ rozwija się całością wtedy, kiedy zachodzi potrzeba zorganizowania nowej ariergardy w celu zatrzymania prowadzącego pościg nieprzyjaciela i istnieje możliwość rozbicia przez niego wcześniej wysłanej ariergardy. W tym wypadku siły główne ogniem artylerii i uderzeniami lotnictwa, a w razie potrzeby

i kontratakami niszczą nieprzyjaciela który wychodzi na skrzydła i tyły ariergardy.

Ariergarda wykorzystując uderzenie sił głównych własne zapory inżynieryjne odrywa się od nieprzyjaciela, przekracza rubież zajęta przez siły główne i wykonuje dalej zadania stawiane przez dowódcę dywizji /pułku/.

Odległość pomiędzy dwoma kolejnymi rubieżami pośrednimi na których znajdują się wojska powinna być taka, aby uniemożliwić nieprzyjacielowi oddziaływanie na nich artylerią i środkami jądrowymi i wynosić 25-30 km. Jeżeli dywizja wycofuje się na głębokość 60-80 km to wyznacza się jej 2-3 rubieże pośrednie.

Jeżeli odparcie pościgu czołowego nieprzyjaciela nie stwarza specjalnych trudności, to pościg równoległy prowadzony przez *niego* powoduje ciągłe zagrożenie okrążenia sił głównych dywizji /pułku/. W takiej sytuacji niezbędnym jest wysyłanie na równoległe drogi pościgu oddziałów *bocznych ubezpieczeń* /szpic bocznych/, dywizji w sile do batalionu w pułku do kompanii, z zadaniem paraliżowania i opóźniania ruchu kolumn do przodu. Przy sprzyjających warunkach meteorologicznych wykonuje się na nieprzyjaciela naziemne wybuchy jądrowe.

Biorąc pod uwagę iż nieprzyjaciel będzie prowadził nie tylko pościg czołowy ale także będzie dążył do wyjścia na tyły sił głównych po drogach równoległych, zachodzi konieczność wyznaczania wycofującej się dywizji /pułkowi/ oprócz rubieży pośrednich także rubieże ryglowe.

Rubież ryglowa jest przedłużeniem rubieży pośredniej w kierunku jednego lub obu skrzydeł w celu lepszej osłony zagrożonego skrzydła sił głównych.

Przy wycofaniu dywizji /pułku/ nieprzyjaciel może szeroko stosować desanty powietrzne w celu uchwycenia ważnych obiektów na drogach wycofania /ciaśnin, mostów, przepraw, przełęczy, ważnych węzłów dróg/ i niedopuszczenie do zorganizowanego wycofania.

Niekiedy desanty wysadzone są w celu uchwycenia ważnych obiektów na wyznaczonych do zajęcia rubieżach pośrednich /końcowym/ i dezorganizowanie sprawnego ich zajmowania przez siły główne wycofujących się wojsk.

Przykładem ilustrującym podobne cele desantów są działania 187 pułku powietrzno-desantowego w wojnie koreańskiej we wrześniu 1950 r. Pułk ten został desantowany w rejon SUKUSEN JUZUNSEN tj. na głębokość 30-45 km z zadaniem utrzymać węzeł dróg i tym samym uniemożliwić wycofanie jednostek KRND z Pienianu w kierunku północnym. Obiekt ten utrzymywany był prawie dobie do podejścia sił głównych nacierających od czoła.

Na wycofujące się pododdziały dywizji /pułku/ nieprzyjaciel może wykonywać uderzenia bronią jądrową i chemiczną. W rezultacie uderzeń mogą powstać szerokie strefy zakażeń, których obejście lub pokonanie realizuje się na zasadach ogólnych.

Przy opracowaniu wykładu wykorzystano:

- podręcznik Taktyka Ogólna;
- wykład, płk dypl. M. Kasprowicza "Wychowanie pułku i dywizji";
- skrypt BA "Wychođ iz boja i ołchod, obszczewojskowych czastej i sojedin+enii".

Zakończenie

W wykładzie rozpatrzone zostały tylko podstawowe zagadnienia organizacji i realizacji wyjścia z walki i wycofania dywizji /pułku/. Nie mniej jednak znajomość ich pozwoli słuchaczom w przyszłości lepiej praktycznie kierować takimi działaniami. Każdorazowo kolejność oraz treść pracy dowódcy i sztabu, a także sposoby działania wojsk będą zależały od konkretnej sytuacji.

Wysoki stan moralno-polityczny, gotowość bojowa aktywność i zdecydowane działanie w połączeniu z bojowymi możliwościami wojsk na współczesnym polu walki stwarzają pomyślne warunki do wyjścia z walki i wycofania dywizji /pułku/.

Wykonano w 5 egz.

egz.1 - 5 Bibl.Naukowa

Wyk. ppłk Michałowski 50-857

Druk M.K.

Nr ks.masz. Pf 96/KTO

Dnia 5.11.1980 r.

Wykaz literatury do samodzielnego
studiowania.

1. Regulamin walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja-pułk/
projekt nowelizacji ASG Warszawa § 413.
2. Taktyka Ogólna - podręcznik str.339-346.
3. "Wyход iz boja i otchod obszczewojzkowych czastej i
sojedinenii" - skrypt Akademii Frunze.

Wykaz pomocy, które mogą być wykorzystane
w czasie wykładu.

Diapozytywy

1. Wyjście z walki i wycofanie 155 DP /27-29,8 1941/.
2. Warunki wyjścia z walki dywizji i pułku.
3. Wycofanie DZ sposobem stawiania oporu na kolejnych rubieżach.
4. Wyjście z walki i wycofanie DZ /wariant/.

BIBLIOTEKA NARODOWA ASP Wz
Archiwum Instytutu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. ~~1142494~~

